

- V letu 2012 proizvodnja solidno navzgor str. 4
Nepotrebne obremenitve za gospodarstvo str. 5
Povpraševanje po aluminiju še vedno večje od proizvodnje str. 6
Razvoj kondenzatorja za toplotne črpalke str. 7
Talum pomemben proizvajalec rondel za dna nerjavnih posod str. 7
Ravnanje z znanjem je dandanes odločujoči dejavnik str. 10
S skupnimi močmi urejamo naš »vrtiček« – Intervju str. 12-14
Otrokom približati realno delovno okolje str. 15
Pokojninska zakonodaja str. 16-17
Od česa bodo odvisne pokojnine str. 18
Fašenk je pri vsaki hiši praznik str. 22

Iz vsebine

4 V letu 2012 proizvodnja solidno navzgor

5 Nepotrebne obremenitve za gospodarstvo

6 Povpraševanje po aluminiju še vedno večje od proizvodnje

7 Razvoj kondenzatorja za toplotne črpalke

Talum pomemben proizvajalec rondel za dna nerjavnih posod

9 Želje in potrebe po močnem povezovanju

10 Pitna voda – javno ali zasebno dobro?

Ravnanje z znanjem je dandanes odločujoči dejavnik

11 Nenehno izboljšujemo svojo učinkovitost

12–14 S skupnimi močmi urejamo naš »vrtiček« – Intervju

15 Otrokom približati realno delovno okolje

Izobraževanje za dvig splošne varnostne kulture

16–17 Kaj nam prinaša novi zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

18 Od česa bodo odvisne pokojnine

19 Izbira osebnega zdravnika, Obratna ambulanta Talum

20 Fotografije meseca, Kurenti v Talumu

21 Krediti, varljivi obliži za riti

22 Fašenk je pri vsaki hiši praznik

23 Letošnja obarjada

Talum še vedno zanimiv za obiskovalce

Düh

24–25 Predstavitve poklicev, Kurenti v Talumu – Fotoreportaža

26–27 Pust – Fotoreportaža

28 Talumovi godbeniki na pustni povorki

29 Range Rover se postavlja z aluminijem

Naslovnica: Kurenti v Talumu

Časopis družbe Talum. Naslov uredništva: Talum, d. d., Tovarniška cesta 10, 2325 Kidričevo, telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103, e-pošta: darko.ferlinc@talum.si.

Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov.

Uredniški odbor: Darko Ferlinc, glavni urednik, Danica Hrnčič, Lilijana Ditrih in Aleksandra Jelušič, članice, ter Srdan Mohorič, član.

Jezikovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak, oblikovanje: Darko Ferlinc, avtor naslovnice: Srdan Mohorič.

Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor, tisk: Bezjak tisk, Maribor.

Spoštovanje, kaj je to?

DARKO FERLINC
GLAVNI UREDNIK

V začetku lanskega leta smo začeli govoriti o vrednotah skupine Talum. Zapisali smo pet parov vrednot, jih objavili na plakatih, v časopisu in nenazadnje v rokovniku, ki ga je dobil vsak zaposleni. Ne vemo še, kako so se te vrednote »prijele«, kdo živi po njih in kdo ne.

Zdi pa se, da smo pozabili zapisati osnovni par vrednot, na katerega je opozorila članica našega uredništva Danica Hrnčič, to pa je spoštovanje in zaupanje. Ti vrednoti sta v bistvu temelj vsem drugim. Seveda nista nič novega, nič, česar ne bi že davno vedeli, toda v zadnjem času precej pozabljeni in malokrat upoštevani. Na vseh ravneh naše družbe.

V Talumu smo na ti vrednoti mogoče pozabili ali pa sta se nam zdeli tako sami po sebi umevni, da ju nismo zapisali. Bi ju pa morali. Morali zato, ker sta zanemarjeni ali pa mogoče celo namerno prezrti.

Začnimo spet na najvišji ravni, v državi. Ljudje v Sloveniji smo tako ali tako že nekaj časa razdeljeni. To nikakor ni dobro. Še manj pa je dobro, da z vrha države prihajajo – ja, bom kar rekel – zmerljivke, kot so na primer poimenovane vstajnikov z zombiji, levimi fašisti, tovariškimi kapitalisti itd. Hvala bogu, da imamo demokracijo in se lahko sami odločamo o tem, kaj od tega bomo. Lahko smo

seveda vse. Veličasten primer nespoštovanja, še manj pa zaupanja.

Država ali, bolje rečeno, državniški ne spoštujejo niti institucij, ki so jih sami postavili. Taki primeri so seveda Komisija za preprečevanje korupcije, Varuh človekovih pravic, Informacijski pooblaščenec. In jim seveda tudi ne zaupajo. Tako daleč ne zaupajo, da jih zaradi njihovih poročil celo tožijo.

Kaj pa v Talumu? Če je nekdo ugotovil, da bi bilo vrednoti, kot sta spoštovanje in zaupanje, treba zapisati kot temelj vsem drugim, potem tudi z nami nekaj ni čisto v redu. Seveda bomo morali sami ugotoviti, kako je s spoštovanjem pri nas. Kdo spoštuje nas ali pa ne in koga mi spoštujemo ali pa ne. In mu zaupamo.

Da bi lahko spoštovali druge in jim zaupali, moramo najprej spoštovati sebe in si zaupati. In ko govorimo o teh vrednotah, se moramo zavedati, da smo zanje odgovorni vsi. Vsak v svojem malem peskovniku. Tudi tukaj pa seveda odgovornost raste v skladu s položajem.

Včasih se moramo vprašati, ktere so naše dobre lastnosti. Zaradi njih se potem lahko spoštujemo in se tudi borimo za svoj položaj. Vprašajmo pa se tudi o dobrih lastnosti naših sodelavk in sode-

lavcev, torej drugih. Tudi njih spoštujemo zaradi njihovih dobrih lastnosti.

Pomenljiv je stavek *Jaz sem v redu, ti si v redu*, ki pomeni najudobnejše in najkakovostnejše preživetje. Če se spoštujemo in cenimo, smo v redu. Če spoštujemo in cenimo druge, so tudi oni lahko v redu. In če so v redu drugi, smo v redu tudi mi. Tak položaj je najboljši v vseh ozirih. Človeku omogoča lastno rast, osebni razvoj in dovoljuje razvoj in rast ljudi okoli njega.

Ljudi okoli sebe delimo na tiste, ki jih imamo bolj ali manj radi in jih zaradi tega tudi spoštujemo, in na tiste, ki nam niso tako blizu. Tudi za te velja *Jaz sem v redu, ti si v redu*. Tudi do ljudi, ki nam niso blizu, se moramo znati obnašati. Do njih moramo biti prijazni tudi, če do njih ne čutimo ljubezni. Čeprav se pri tem obnašanju pretvarjamo, je pomembno, da nekdo drug čuti, da nam ni vseeno za njegovo počutje.

Prisotnost nespoštovanja in nezaupanja je pravzaprav globalni problem. Prišel je z neoliberalnim kapitalizmom, katolicizmom in še čim, ki nenehno povzroča razdore na vseh ravneh družbe. Kje in kdaj se bo tak trend nehal, če se sploh bo, danes najbrž ne ve nihče. Zelo slabo pa bo, če se ne bo nehal. ▣

»In ko govorimo o teh vrednotah, se moramo zavedati, da smo zanje odgovorni vsi.«

V letu 2012 proizvodnja solidno navzgor

DR. ZLATKO ČUŠ
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Dr. Zlatko Čuš, član Uprave

V zadnjih letih se srečujemo s krčenjem evropskega gospodarstva. Za leto 2013 napovedujejo med 0,3 in 0,5 odstotka. Seveda, kot je običajno, nekatere države uspešneje premagujejo gospodarsko krizo, medtem pa v Sloveniji govorimo o nemško-francoskem vlaku in se, kot kaže, ne zavedamo, da sedimo na Balkan Expressu, smer Atene. Ko opazujem to naše dogajanje pri vodenju države, dobim občutek, da gledam otroški vrtec. No, potem pa se malo spomnim nazaj, ko sem vozil otroke v vrtec, in ugotovim, da je otroški vrtec vzor urejenosti in reda v primerjavi z našim hramom demokracije.

V vseh okoljih prihaja do odstopanja od normalnih okvirov vodenja, dela, obnašanja. Seveda mora biti to odstopanje v nekih okvirih, ker v nasprotnem postaja sistem devianten. Videti je, da je naš sistem postal devianten. V zelo resni gospodarski situaciji, ko ni natančne smeri, od česa bomo v prihodnje živeli, se naši poslanci ukvarjajo predvsem sami s sabo. Kar tekmujejo, kdo je prvak v laganju, ponarejanju, kraji, utajah in podobnem. Naivno smo pričakovali, da bodo naši predstavniki v hramu demokracije z novosprejetimi zakoni zagotovili konkurenčne pogoje za delo in življenje svojih ljudi. Namesto tega vsak dan spremljamo skorajda gledališko predstavo v obmetavanju in blatenju drug drugega v dokazovanju poštenosti z argumentom kazanja s prstom na drugega. Oni so več ukradli kot mi, zakaj sedaj očitajte nam, ki skoraj nič nismo ukradli? Mogoče se je del ljudstva vživel v to igro, vendar bo imela velika večina hude posledice v vsakdanjem življenju. Vsi vpijejo, da moramo imeti predčasne volitve, hkrati pa delajo vse, da jih ne bi bilo. Upamo lahko le, da bo prišla trojka iz Evrope in nam postavila pravila igre, ki se jih bo treba držati. Sami očitno nismo dovolj dozorel narod, da bi znali sami

vzpostaviti red in možnosti za delo in življenje.

Kaj ima to opraviti s Talumom? Veliko, zelo veliko. Še vedno smo v državni lasti in običajno lastnik upravlja svoje premoženje. Če smo pred leti ugotavljali, da je državno premoženje slabo upravljan, je danes samo še veliko slabše. Sploh ni upravljan.

Vsak poslovni subjekt se v tej zmedi bori za svoje preživetje. Talum je leta 2012 kljub vsem težavam ustvaril 128.830 ton blagovne proizvodnje, kar je 11 odstotkov več kot leta 2011. Primarnega aluminija smo proizvedli 83.278 ton ali 11 odstotkov več kot leto prej. Drogov smo proizvedli 54.990 ton, kar je 6 odstotkov nad planom, palic 23.083 ton, kar je 5 odstotkov nad planom, ter hlebčkov 25.955 ton, kar je 3 odstotke nad planom. V preostalih proizvodnih skupinah nismo dosegli planiranih količin zaradi posledic gospodarske krize in posledično upadanja naročil. Tako smo rondelic proizvedli 22.682 ton ali 5 odstotkov manj od plana, izparilnikov 636 ton ali 12 odstotkov manj od plana ter ulitkov 707 ton ali 23 odstotkov manj od plana.

Omeniti je treba, da smo še naprej izrazito izvozno usmerjeni, saj v Sloveniji prodamo le 16 odstotkov celotne proizvodnje, medtem ko 75 odstotkov izvozimo v države EU ter 9 odstotkov v preostali del sveta.

Vsi ti naporji na žalost ne pomagajo pri premagovanju izrazito nekonkurenčnih pogojev za poslovanje. Ker je Slovenija zelo majhna ekonomija, bomo vedno morali veliko izvažati. Kar 84 odstotkov izvozimo na tuje trge, na katerih se srečujemo s konkurenco, ki ima izrazito boljše pogoje za delo kot mi v Sloveniji. V mislih imam seveda cene energentov in dodatne dajatve na že visoke osnovne cene.

Če ne bomo hitro ustvarili konkurenčnih pogojev za delo, potem bo za marsikatero podjetje prepозно. □

Z novinarske konference na Gospodarski zbornici Slovenije: Darko Bračić, Paloma, Marko Drobnič, Talum, Tibor Šimonka, SIJ in Sašo Hribar Milič, GZS

Nepotrebne obremenitve za gospodarstvo

Skupen nastop gospodarstva za znižanje prevelikih davčnih prispevkov in drugih obremenitev

V torek, 12. februarja 2013, je na Gospodarski zbornici Slovenije potekala novinarska konferenca, na kateri so Marko Drobnič, predsednik uprave Taluma, Tibor Šimonka, direktor Slovenske industrije jekla, Samo Hribar Milič, predsednik GZS, Darko Bračić, predsednik uprave Palome, in nekateri drugi opozorili na izjemno negativen učinek novih prispevkov na področju obnovljivih virov, ki bodo močno poslabšali konkurenčni položaj podjetij na trgu.

DEJAN LEVANIČ
FOTO: DEJAN LEVANIČ

Marko Drobnič, predsednik uprave Taluma: »Ker sodi Talum v najvišjo odjemno skupino, bo leta 2013 k obstoječim omrežninskim dajatvam v višini 6,7 EUR/MWh, ki jih podjetje plačuje danes, zaradi zvišanja prispevka treba plačati še dodatni 6,2 EUR/MWh. To je skoraj 100-odstotno povečanje in na letnem nivoju za Talum pomeni 6,5 mio EUR dodatnih finančnih obremenitev. Ob že tako visokih cenah energije v primerjavi s konkurenti v Evropi, ki jih nima samo Talum, ampak celotna energijsko zahtevna panoga v Sloveniji, pomeni ta povečani prispevek nepremišljeno potezo, ki gospodarstvu ne pomaga, ampak mu nalaga dodatne, po našem mnenju nepotrebne obremenitve.«

Kot primer naj samo navedemo, da znaša seštevek vseh obremenitev, ki jih mora Talum plačati v primerjavi z nemškim proizvajalcem, **11,52 EUR/MWh**, celotna »korist« v prid nemškega proizvajalca pa ob upoštevanju prejetega nadomestila za prodajo izkloplji-

vosti znaša med **14,54 EUR/MWh in 17,33 EUR/MWh**. Če k temu dodamo še plačilo za čezmejne kapacitete v višini **5,5 EUR/MWh**, ki ga mora Talum plačevati tako za uvoženo kot tudi za v Sloveniji proizvedeno električno energijo, naraste celotna razlika med nami in nemškim proizvajalcem na **20,4 EUR/MWh do 22,83 EUR/MWh**. To na letni ravni pomeni več kot **20 mio EUR višje stroške za Talum** in hkrati velikansko prednost za konkurenčne proizvajalce aluminija, ki je ni mogoče izničiti niti z najboljšimi rezultati poslovanja.

Alenka Avberšek, GZS: »Še vedno čakamo odgovor vlade. Prizadevamo si za prerazporeditev bremen. Prispevek temelji na odjemnih skupinah, v industriji pa so seveda največji odjemalci. Nekatere odjemne skupine je treba razbremeniti v dobro vseh.«

»V sedanji politični krizi konkurenčnost slovenskega gospodarstva izgublja pomembnost,« pravi **predsednik GZS Samo Hribar Milič**. »V razmerah rigidnega okolja, počasnega odziva politike,

političnega kadrovanja in šibkega pravnega varstva zaposlenosti so nove obremenitve gospodarstva šok,« še dodaja.

Tibor Šimonka, predsednik uprave Slovenske industrije jekla, je dejal, da si teh obremenitev ne znajo razlagati drugače, kot da gre za sabotažo. »To je ignoriranje vseh prizadevanj slovenskega gospodarstva, da se spoprimejo z mednarodno konkurenco. Takšnih prispevkov ne moremo prenesti v cene, saj naša konkurenca plačuje 15-krat nižje. To v desetih letih pomeni eno novo valjarno pa tudi 150 delovnih mest,« pravi Šimonka.

»Druge države ščitijo svoja gospodarstva, naši pa gre zgolj za polnjenje malhe. Skupina Helios bo za obnovljive vire letos plačala 170.000 evrov več, vodarina se je podražila za 25.000 evrov, na koncu dobička ni več. Plače smo, da bi preživel, znižali za sedem do 12 odstotkov, zdaj je vse požrla država,« pravi **direktor Belinke Perkemije France Stele**. □

Povpraševanje po aluminiju še vedno večje od proizvodnje

Uresničevanje zastavljene strategije do leta 2015 z usmeritvami do leta 2020 je ključnega pomena za zagotavljanje trajnostnega razvoja skupine Talum. Zato skupaj z direktorji družb in vodji služb redno preverjamo uresničevanje posameznih korakov za doseganje naših ciljev, spremljamo realizacijo posameznih projektov ter ocenjujemo njihovo uspešnost.

DEJAN LEVANIČ
FOTO: DARKO FERLINC

Jasno je, da je tehnologija proizvodnje primarnega aluminija v Talumu visoko produktivna, energijsko učinkovita in okoljsko vzdržna. Po omenjenih kriterijih se uvrščamo med 3 odstotke najučinkovitejših proizvajalcev v svetovnem merilu. Tudi med uporabniki tehnologije AP 18 se Talum po tokovnem izkoristku in porabi električne energije uvršča v sam tehnološki vrh med 19 lokacijami v svetu, kjer se ta tehnologija uporablja.

Naša ocena je, da se bo proizvodnja primarnega aluminija sicer koncentrirala, a bo ostala tudi v Evropi. Vzrokov za to bo več. Politična in gospodarska nestabilnost v svetu bo precejšnja. Stroški »globalnega« transporta bodo višji. Ne glede na velike investicije zunaj Evrope (ki se bodo zaradi visokih stroškov vstopa na trg in

politično-gospodarske negotovosti upočasnile) bo povpraševanje po tej kovini še vedno večje od proizvodnje. Pojavljale se bodo ideje o novih, alternativnih tehnologijah proizvodnje primarnega aluminija, ki ne bodo tako energetske intenzivne, a lahko z veliko verjetnostjo trdimo, da aplikacij zanje v proizvodnem procesu ne bo niti dolgoročno. Soočeni bomo z razvojem novih, kompleksnejših in tehnološko zahtevnejših zlitin (npr. pametni materiali) ter kompozitov iz aluminija. Aluminij se bo uporabljal tudi kot »energetski rezervoar«, na primer kot reverzibilna baterija, v nanotehnologiji v obliki prahov in morebiti tudi za proizvodnjo vodika iz aluminija.

Pri proizvodnji aluminija gre za energijsko intenziven tehnološki proces, pri katerem postajajo glavne surovine dražje in zmanjšujejo konkurenčnost, zato moramo v skupini Talum z uspešnim izvajanjem *strategije prestrukturiranja z inovativnostjo*, z uvajanjem novih programov z višjo dodano vrednostjo zniževati vpliv in pomen proizvodnje primarnega aluminija na uspešnost poslovnega

sistema kot celote. Obstaja tudi realna možnost, da bo do konca tega desetletja zaradi poslabševanja pogojev pri oskrbi z električno energijo proizvodnja primarnega aluminija v gospodarskem okolju EU ekonomsko nerentabilna ne samo pri nas v Talumu, temveč tudi v drugih evropskih državah, v katerih se danes še uspešno upirajo negativnim učinkom na področju energetske oskrbe. Mnoge države članice EU so zaradi povečanih stroškov oskrbe z energijo v energijsko intenzivnih procesih te že razbremenile plačila dajatev in prispevkov ter jim na tak način zagotovile konkurenčnost in s tem možnost nadaljnjega delovanja. Kaj pa Slovenija? Ravno nasprotno – energijsko intenzivno industrijo je dodatno obremenila! Ta nacionalna nepremišljenost v smeri zapostavljanja lastne industrije je še dodaten element za našo pospešeno izvedbo aktivnosti pri uresničevanju strategije. Zavedamo se, da prestrukturiranja v naši panogi ni mogoče izvesti čez noč, zgolj čakali in upali, da se bo kaj spremenilo, pa tudi ne bomo.

V strategiji smo si za obdobje do

leta 2015 zastavili jasno vizijo rasti in razvoja: Naša skupna realizacija bo znašala 295 mio EUR. Uvedli bomo vsaj en nov proizvodni program – podjetje, ki v skupni strukturi realizacije skupine ne bo predstavljalo manj kot 5 odstotkov in bo nadpovprečno prispevalo k ustvarjanju skupne dodane vrednosti. Ohranili bomo proizvodnjo primarnega aluminija v obsegu 80.000 ton. Dodana vrednost na zaposlenega bo 43.700 EUR in bo nad povprečjem industrijskih podjetij v Sloveniji.

Prvega marca 2013 se bodo v skupini Talum zgodile tudi organizacijske spremembe. Službo za upravljanje z energijo bo vodil Boštjan Korošec, skrbnik upravljanja z energijo pa bo Milan Žumbar. Vodja strateškega razvoja bo postal Avgust Šibila, vodenje Ulitkov pa bo prevzel Mirko Veselič. Prvega januarja 2013 je vodenje financ prevzel Primož Visenjak. Računovodstvo bo vodila Nataša Turk, službe za upravljanje s tveganji Teodor Dečman, Talum Aluminij pa Dragan Mikša. Vital prevzema Vlado Pignar. Uspešno delo vsem! □

Vodilni delavci družbe Talum

Razvoj kondenzatorja za toplotne črpalke

V RC SIMIT, v poslovni enoti Kidričevo, so te dni zaključili trajnostni preizkus kondenzatorja, ki je namenjen za vgradnjo v toplotne črpalke za ogrevanje sanitarne vode. Gre za razvojni projekt izdelave kondenzatorja po tehnologiji *roll bond*, s katero v družbi Talum Izparilnikih izdelujejo izparilne plošče za hladilnike.

BRANE KOŽUH

FOTO: BRANE KOŽUH

Toplotne črpalke so naprave, ki se vedno pogosteje uporabljajo za segrevanje sanitarne vode. Poraba električne energije je pri teh napravah dva- do trikrat manjša kot pri konvencionalnih električnih bojlerjih. Ena izmed pomembnih komponent je kondenzator, ki se med delovanjem segreva in predaja toploto vodi v bojlerju. Danes se kondenzatorji izdelujejo na različne načine in po različnih postopkih. Zelo razširjena izvedba je okoli bojlerja navita aluminijasta cev. S tehnologijo *roll bond* je možno izdelati ploščo z vgrajenimi kanali, skozi katere se pretaka grelni medij (R 134A), ki se enostavno ovije okoli bojlerja. Glede na dobro porazdelitev toplote po celi površini kondenzatorja lahko z dobrim stikom na bojler dosežemo odličen prenos toplote na vodo. Od tega je odvisen skupni izkoristek naprave.

S trajnostnim preizkusom so želeli ugotoviti, kako se kondenzator *roll bond* obnaša v svoji življenjski dobi, v kateri se po izkušnjah vklopi približno 20.000-krat. Pri vsakem ciklu doseže grelni medij v kanalih okoli 24 barov pritiska in temperaturo približno 70 °C. Izdelali so prototip toplotne črpalke, ga opremili s potrebnimi senzorji in z njim obratovali v pospešenem tempu, tako da so v treh mesecih dosegli 20.188 ciklov. Po zaključku testiranja je pregled kondenzatorja *roll bond* pokazal, da na plošči ni trajnih

deformacij. To dokazuje, da je ploščo *roll bond* možno uporabiti za kondenzator toplotne črpalke. V nadaljevanju bo treba optimirati še dizajn kanalskega sistema in opraviti testiranje glede učinkovitega prenosa toplote na vodo v bojlerju v primerjavi z obstoječimi rešitvami. ■

TALUM RONDELICE

Talum pomemben proizvajalec rondel za dna nerjavnih posod

Proizvodnja rondel se je v Talumu začela hkrati s proizvodnjo rondic v začetku osemdesetih let. Že od začetka proizvodnje je bil razvoj tega izdelka osredotočen na zahteve kupcev, ki rondel vgrajujejo v dna nerjavnih posod.

TOMAŽ GODICELJ

FOTO: WMF-AG.WMF.DE
WWW.CRESCENTSOFBRISBANE.ORG

V osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja so rondel v strukturi proizvodnje in prodaje predstavljale vsaj 50 odstotkov. Delež rondel v strukturi prodaje proizvodov odvisne družbe Talum Rondelice se je v zadnjih dvanajstih letih s strmim naraščanjem

Toplotna črpalka z grelnikom *roll bond*

Posoda AMC

proizvodnje rondic zmanjšal na okoli 10 odstotkov. Evropski trg za prodajo rondel se je v zadnjih nekaj letih zmanjšal. Razloga za ta pojav naj bi bila dva. Manj renomirani proizvajalci nerjavnih posod so svojo proizvodnjo preselili v tiste dele sveta, kjer je delovna sila cenejša (večinoma v Azijo), preostali evropski proizvajalci pa so debeline rondel in s tem debeline dnov posod zaradi optimizacije stroškov zmanjšali, kar pomeni za proizvajalce rondel nižjo proizvodnjo, čeprav se je število kosov ohranilo. Pri vseh teh spremembah na trgih za pro-

dajo rondel je pomembno to, da smo v Talumu ohranili vodilni položaj proizvajalca rondel na trgih EU, saj pokrivamo več kot 60 odstotkov evropskih potreb. Naši kupci ostajajo najbolj priznani evropski proizvajalci posod, kot sta Fissler in WMF iz Nemčije, SEB iz Francije, AMC in Menfi iz Italije, Italla iz Finske in tako dalje. Pri večini prej omenjenih proizvajalcev posod imamo status prvega dobavitelja za aluminijaste rondelice.

Zaradi upada trga rondel v zadnjih nekaj letih v odvisni družbi Talum Rondelice iščemo nove

trge za prodajo zunaj meja Evropske unije, predvsem tam, kjer bo življenjski standard prebivalstva v naslednjih letih rasel hitreje kot v naši bližnji okolici.

Obstaja tudi druga skupina aluminijastih rondel, ki se ne vgrajujejo v dna posod, ampak iz njih izdelujejo teflonizirane ponve. Takšnih rondel v Talumu ne proizvajamo, saj se proizvajajo iz širokega hladno valjanega traku debelin med 3 in 4 mm. V Talumu za takšno proizvodnjo nismo ustrezno opremljeni. ▣

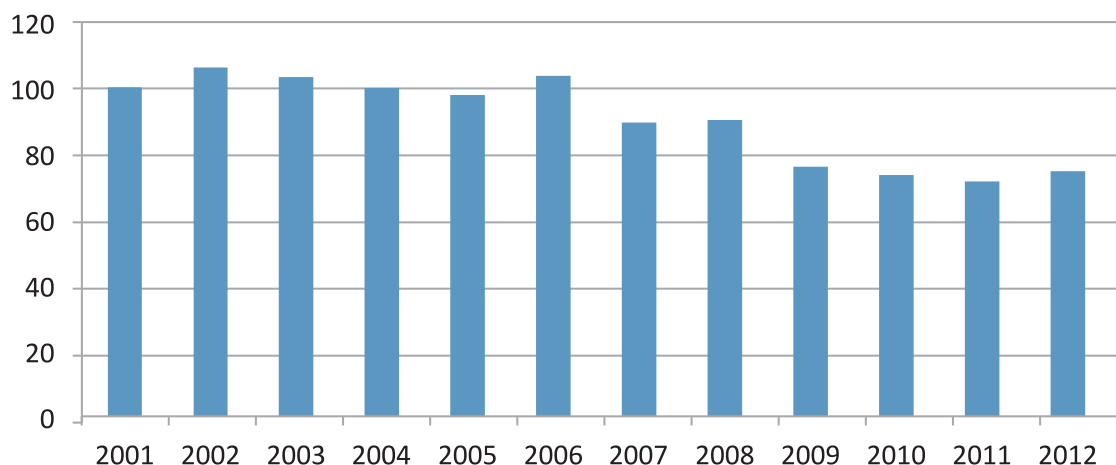

Posoda WMF

Posoda Fissler

% proizvodnje in prodaje rondel glede na leto 2001

Želje in potrebe po močnem povezovanju

Razvojna konferenca Razvojnega centra RC SIMIT

Razvojni center RC SIMIT, d. o. o., je konzorcij 14 podjetij s podobnimi ali kompatibilnimi proizvodnimi programi. V razvojnem centru so družbeniki združili raziskovalke in raziskovalce za boljšo izkoriščenost in izmenjavo njihovih različnih znanj in izkušenj ter nenazadnje za boljšo izkoriščenost raziskovalne opreme.

PALMIRA BANKO
MAG. BOŠTJAN KOROŠEČ
 FOTO: DARKO FERLINC

Raziskave in razvoj potekajo na področju novih kovinskih in nekovinskih materialov ter pripadajočih tehnologij proizvodnje, izdelave, predelave in obdelave. V razvojnem centru je trenutno zaposlenih 49 raziskovalk in raziskovalcev, ki se ukvarjajo predvsem z raziskavami in razvojem za doseganje skupnih ciljev RC SIMIT, opredeljenih v Poslovnem načrtu za razvojni center slovenskega gospodarstva za industrijski sektor novi materiali – SIMIT Sodobni materiali in inovativne tehnologije. Dela potekajo na 13 razvojno-raziskovalnih projektih in skoraj 30 podprojekti v 12 poslovnih enotah. Ker pa mnoge aktivnosti potekajo na enakih ali podobnih materialih in tehnologijah, je smiselno združiti znanja, izkušnje, dobre in tudi slabe prakse raziskovalcev ter tako hitreje razvijati nova znanja.

30. januarja 2013 smo imeli v Kidričevem 1. razvojno konferenco vseh raziskovalcev, zaposlenih v RC SIMIT. Glavni namen konference je bil vse zaposlene medsebojno seznaniti s potekom dela pri posameznih razvojno-raziskovalnih podprojekti in poiskati sinergije za skupno razvojno-raziskovalno delo. Vodje aktivnosti so predstavili do sedaj opravljeno delo in planirane aktivnosti oz. raziskave. Predstavili so nabavljeno razvojno-raziskovalno opremo in raziskave, ki jih na njej izvajajo. Seveda so spregovorili tudi o izzivih in planih v prihodnosti.

Predstavljenih je bilo 23 podprojektov, ki potekajo v posameznih poslovnih enotah.

Pripravili smo zbornik 1. razvojne konference RC SIMIT, ki je bil udeležencem v pomoč pri spremljanju predstavitev posameznih raziskovalcev. Zborniku smo priložili tudi anketni vprašalnik, ki so ga prisotni raziskovalci izpolnili po opravljenih predstavitev podprojektov. Odgovarjali so na vprašanje, na katerih raziskovalnih področjih vidijo potencialne povezave za doseganje najboljših sinergijskih učinkov. Povprašali smo jih tudi o eventualnih pohvalah, grajah ali pripombah na različnih področjih delovanja RC SIMIT.

Analiza odgovorov je pokazala, da obstajajo velike želje, potrebe in možnosti po močnem povezovanju med najrazličnejšimi raziskovalnimi področji in poslovnimi enotami. Medsebojno boljše poznavanje raziskovalk in raziskovalcev in področij njihovih raziskav omogoča aktivno povezovanje in vzpostavljanje dodatnih pogojev za doseganje sinergijskih učinkov tovrstnih povezav.

Ob koncu 1. razvojne konference RC SIMIT so bile izrečene zahvale, obljube in zaveze vsem sodelujočim k še bolj aktivnemu povezovanju in sodelovanju med raziskovalci z različnih področij dela in s tem nadaljnji krepitvi RC SIMIT. □

Brane Kožuh, direktor Razvojnega centra RC SIMIT

Naši sodelavci na konferenci

Pitna voda – javno ali zasebno dobro?

Zaradi rasti prebivalstva, suš in manjših zalog sladke vode se bo svet srečeval z vedno bolj zaostrenimi konflikti zaradi vode. Presenečeni smo ob podatku, da je zdrave pitne vode na Zemlji le slab odstotek, čeprav večino zemeljske površine predstavlja voda.

DR. MARKO HOMŠAK

FOTO: LONGEVITYMAG.CO.ZA/

Samo 2,3 odstotka je sladke vode, pa še te je v obliki ledu na obeh zemeljskih tečajih in ledenih 77 odstotkov, dobrega 0,5 odstotka pa je v rekah in jezerih. Torej se v Sloveniji niti dobro ne zavedamo, da je sladka voda naša strateška »surovina«, ki jo moramo skrbno varovati in (u)porabljati. Z vodnim dovoljenjem, ki je lahko ali vodna pravica ali koncesija, podeljuje ARSO dostop do črpanja in rabe vode (podzemne vode, reke, potoki, jezera), ki je javno dobro. Za tehnološko vodo, ki jo črpamo v Kidričevem iz osmih vodnjakov, ima Talum pridobljeno vodno dovoljenje z vodno pravico do konca leta 2020 z maksimalno letno količino načrpane vode do 5 mio m³. Koncesijo za oskrbo s pitno vodo ima sedaj v Sloveniji 32 družb,

med njimi sta najbolj znani podjetji Petrol in Pivovarna Laško. Po novem predlogu bruselske administracije naj bi za t. i. strateško »surovino« ali javno dobro, kot je pitna voda, koncesijo za oskrbo s pitno vodo pridobili tudi zasebniki iz drugih držav EU. Proti temu predlogu je bilo v EU zbranih že več kot milijon podpisov, od tega tri tisoč iz Slovenije. Še najbolj glasno so se temu predlogu uprli v sosednji Avstriji. Voda kot vir je naravno javno dobro in je v javni lasti. Po zakonu je oskrba s pitno vodo ena izmed obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja. Stališču, da pitna voda ostane javna dobrina, se pridružujemo tudi mi, saj je voda edinstvena kemična spojina iz vodika in kisika (H₂O) in zanjo ni nobene alternative. ■

Nalika v vodo pridobimo
Opisno: Metal Knowledge Network
Čeprav voda je neposredno
Investition in Ihre Zukunft
Opisno: Metallwissen aus der Europäischen Union
Europäischer Fonds für regionale Entwicklung

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA GOSPODARSKI
RAZVOJ IN TEHNOLOGIJO

Ravnanje z znanjem je dandanes odločujoči dejavnik

Projekt Mreža znanj v kovinarstvu (Metal Knowledge Network, MKN)

Talumu se je v sredo, 30. januarja, sestala slovenska skupina (Unior, MLM, Talum), ki deluje v projektu »Razvoj čezmejne mreže znanja za dvig produktivnosti v kovinskopredelovalni industriji – Slovenija in Gradiščanska« (dežela Burgenland), katerega akronim je zapisan v podnaslovu in ki smo ga prijaviili na razpisu v okviru Operativnega programa Slovenija - Avstrija 2007–2013.

VESNA MASTEN

FOTO: LONGEVITYMAG.CO.ZA/

ciljev. Skupina je obravnavala pilotno rešitev multimedijskega transferja znanja »E-učenje«, saj smo podjetja iz sredstev projekta že kupila potrebno programsko opremo in ustrezno infrastrukturo, s katero bomo izvedli optimizacijo in možnosti e-učenja v podjetjih, ki so vključena v mrežo. Prepričani smo, da ne bomo le izpolnili zapisanih ciljev projekta, kot so srednje- in dolgoročna optimizacija stroškov in uporaba za izobraževanje na delavca ter kontinuiran nadaljnji razvoj obse-

Bilo nas je kar 25, kar kaže na to, da se vedno več zaposlenih v podjetjih vključuje v zaključne faze, torej realizacijo zastavljenih

Sestanek sta vodila Vesna Masten in mag. Albert Korošec.

ga izobraževanja na delovnem mestu, ampak bomo z uporabo multimedijskih pripomočkov in dokumentiranjem dobre prakse ter strokovnih znanj v naše branže na področju usposabljanj prinesli svežino in prebili monotonijo ter obudili pozabljene teme, ki so nujne za pridobitev in ohranjanje potrebnih znanj. Ravnanje z znanjem je dandanes odločujoči dejavnik, da ostanemo na mednarodnih trgih konkurenčni. Dodatna vrednost za kovinsko-predelovalna podjetja, ki sodelujemo v projektu, bo vsekakor čezmejna izmenjava znanja in izkušenj na področju e-učenja in

menedžmenta znanja med podjetji v isti stroki, strukturiranje obstoječega panožnega znanja in procesov v kovinski predelavi iz različnih virov nekega dvojezičnega področja ter pridobivanje novih metod in spoznavanje pilotskih rešitev na področju e-učenja in menedžmenta znanja. Prve izmed skupnih vsebin, ki jih bodo naši uporabniki lahko testirali, bodo s področja varnosti gesel ter odpravljanja težav s spletnimi aplikacijami. Uporabniki bodo lahko začeli e-učenje v maju, do takrat pa nas čaka še kar nekaj dela in dobrega mreženja. □

Udeleženci sestanka

SISTEMI UPRAVLJANJA

Nenehno izboljšujemo svojo učinkovitost

Zunanja presoja sistema kakovosti vodenja

Od leta 1996, ko smo pridobili prvi certifikat, in sicer po ISO 9001, je poteklo že sedemnajst let, devet let pa, odkar smo prejeli certifikat po ISO/TS 16949 (standard za dobavitelje v avtomobilski industriji). Certifikat je veljaven tri leta. To pomeni, da ga moramo vsaj vsako tretje leto potrditi z obsežnejšo recertifikacijsko presojo in vmesnimi kontrolnimi presojami.

MAG. KARMEN JOŠT

V začetku februarja je bila ponovno izvedena tridnevna recertifikacijska presoja sistemov vodenja kakovosti po ISO 9001 in ISO/TS 16949, ki jo že od vsega začetka izvajajo neodvisni presojevalci certifikacijske hiše Bureau Veritas Certification (BVC).

Kot pri vsaki recertifikacijski presoji so bili tudi tokrat pregledani vsi procesi poslovanja. Presojevalci ugotavljajo, da je sistem dobro postavljen ter se dopolnjuje prek lastnih idej, presoj kupcev in presoj neodvisnih organov. Ugotovili so osem manjših neskladnosti, istočasno pa je bilo zapisanih nekaj priložnosti in predlogov za izboljšanje poslovanja. Reševanja neskladnosti smo se z vso resnostjo že lotili, saj je

od rešitev odvisno ponovno podaljšanje veljavnosti certifikatov. Glede na vse ugotovitve ocenjujem, da so rezultati presoj primerljivi s tistimi v preteklih letih. Z uporabo standardov družine sistemov uporabljanja kakovosti (tudi ravnanja z okoljem, varnosti in zdravje pri delu ipd.) povečujemo vrednost svojih aktivnosti in z osredotočanjem na svoje glavne procese nenehno izboljšujemo svojo učinkovitost. Standardi poleg tega posebej poudarjajo pomembnost nenehnega izboljševanja, doseganje poslovnih rezultatov ter usmerjenost na izboljševanje zadovoljstva kupcev naših izdelkov in/ali storitev. Vse to mora ostati naše osnovno vodilo tudi v prihodnje. □

**BUREAU
VERITAS**

S skupnimi močmi urejamo naš »vrtiček«

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: SRDAN MOHORIC

Nataša Turk

Februar je v računovodski službi eden izmed bolj stresnih in napor- nih mesecev. Prav to je bil razlog, da smo Natašo Turk, ki je prvega januarja 2013 prevzela funkcijo vodenja službe za računovodstvo, dolgo lovili za rokav, preden smo jo dobili za naš intervju. Z njo smo poklepetali o njenih spominih, izkušnjah, občutkih in ciljih za prihodnost. Ognjevito energična in neustavljivo optimistična se je pogumno lotila svojih novih poslov- nih obveznosti, ki bodo pomagale oblikovati mozaik prihodnosti pod- jetja Talum.

Kako se spominjaš svojih začetkov v Talumu?

V spominu mi bo ostal prvi delovni dan. Delo sem začela v računovodstvu. Sprejela me je Irena Zafošnik, ki me je s svojo toplino in odprtostjo prijetno predstavila ožjemu kolektivu ter me najprej naučila uporabljati telefon (haha). Tiste dni je bila tajnica bolniško odsotna, zato so me prosili, da jo nadomeščam. Izkazalo se je, da je bil takšen začetek zame zelo pozitiven, saj sem bila na ta način ves čas v stiku s svojimi novimi sodelavci, kar mi je omogočilo, da jih bolje spoznam. Tako sem prve ure učenja dobila ravno od gospe Irene, ki je hitro postala moja »Talumova mama«. Gospa Irena danes ne hodi več po naših hodnikih in sedaj uživa doma, vendar bi ji na tem mestu rada sporočila, da jo zelo pogrešam! Računovodske izkušnje sem potem začela nabirati čez približno mesec in pol, saj sem se preselila v OBOL, kjer sem se najprej srečala z bilancami. Spominjam se, da sem takrat sestavila toliko bilanc, da sem v šali zatrjevala, da bi jih lahko sestavljala tudi v spanju. To je bilo moje prvo srečanje

z računovodsko prakso. Če bi mi kdo takrat rekel, da bom nekoč vodja te službe, mu ne bi verjela.

Kateri so tisti posebni trenutki, ki ti bodo ostali v trajnem spominu?

V 15 letih, ki jih preživljam v Talumu, sem doživela veliko izkušenj, tako pozitivnih kot tudi negativnih. Toda tega ne jemljem za slabo, ampak za dobro. Življenje je sestavljeno iz obojega. Pozitivne izkušnje ti vlivajo elan in zagon, negativne pa te izoblikujejo in delajo zrelega. Zato se negativnih ne bojim.

Vsekakor je ena največjih pozitivnih izkušenj, o kateri zunaj Taluma govorim s ponosom, nekako neformalno in spontano oblikovana skupina mladih ljudi približno iste generacije, ki so jo starejši kolegi pred dobrimi 10 leti poimenovali »mladi upi«. To ime nam danes skoraj ne ustreza več, niti prva niti druga beseda (haha). Zakaj je to zame pomembno? Ker smo z druženjem v tej skupini ustvarili zelo veliko pozitivne delovne energije in s tem posledično kreirali v vsakem posamezniku veliko pripadnost podjetju. V tej skupini se družimo kolegi iz skoraj vseh delovnih okolij

Taluma. Tako druženje nas še toliko bolj povezuje in omogoča še večje sodelovanje in odprtost kolektiva.

Kakšne lastnosti mora po tvojem prepričanju imeti dober vodja?

Po mojem prepričanju mora imeti vodja občutek najprej za organizacijo ter koordinacijo, hkrati pa tudi mora znati komunicirati s svojimi sodelavci. Seveda je zelo pomembna vrlina tudi strokovno znanje in profesionalnost. Velik poudarek dajem tudi sposobnosti poiskati bistvo. Da se pri reševanju nalog in problemov poišče bistvo in aktivnosti potem tečejo v tej smeri. Da ne izgubljam časa in energije z reševanjem nepomembnih zadev. Včasih je bil vodja pojem avtoritete, ki je podeljeval delo. Danes je drugače. Zavedam se, da so zaposleni vsak dan v stresu in da imajo veliko delovnih obveznosti. In naloga vodje je tudi, da poskrbi, da se njegovi sodelavci v službi počutijo dobro, da jih zna dobro motivirati in pozitivno spodbuditi.

V teh mesecih si bila postavljena pred velike poslovne izzive.

Za menoj je že veliko zaključnih računov, a tega, ki sem ga naredila letos, si bom zapomnila za vse življenje, saj je bil moj prvi v tej novi vlogi, kar pomeni, da sem se morala stvari lotiti zelo poglobljeno. Ves čas sem imela podporo, zaupanje in pomoč svojega šefa Daniela Lačna, za kar se mu zahvaljujem, in neizmerno moralno podporo Franca Visenjaka. Bili smo uspešni, čeprav smo morali streti kar nekaj trdih orehov. To obdobje je bilo zame in moje sodelavce v FRS zelo stresno, zato si bom v prihodnje prizadevala, da ga bomo vsi skupaj premagovali v bolj sproščenem vzdušju, manj obremenjeni. Zavedam se, da za vsakim uspešnim vodjem stoji odličen tim, ki je strokoven, požrtvovalen, prizadeven, potrpežljiv in predan svojemu delu. In lahko se pohvalim, da sem vodja prav takšnega tima, kar mi je v veliko čast in v ponos.

Kakšne so naloge vodje računovodstva?

Naloga vodje računovodstva so, da se drži kodeksa poklicne etike računovodje. Poklicna etika narekuje računovodji, da se popolnoma posveti svojemu delu in skrbi

»Pozitivne izkušnje ti vlivajo elan in zagon, negativne pa te izoblikujejo in delajo zrelega. Zato se negativnih ne bojim.«

»Zavedam se, da so zaposleni vsak dan v stresu in da imajo veliko delovnih obveznosti.«

za njegovo kakovost. Strokovno zadovoljstvo in spoznanje, da je delo dobro opravljeno, sta mu prva, čeprav ne edina spodbuda pri delu. Dober računovodja mora biti: strokoven, odgovoren, zaupen, pošten in prizadeven. Skrbeti mora, da so vsi poslovni dogodki, ki odražajo stanje družbe, evidentirani v poslovnih knjigah in da so resnični ter realni. Naloga računovodstva je, da vodstvu družbe, tako Talumu kot vodjem drugih družb, priskrbi vse potrebne in hkrati kakovostne podatke oziroma informacije, na podlagi katerih lahko sprejemajo poslovne odločitve.

Kaj pričakuješ od svojih zaposlenih?

Pravočasno opravljene delovne naloge, prilagodljivost, samostojnost in strokovno znanje.

Delo, ki ga opravljaš, je zelo stresno. Kako blažiš stres?

Najraje seveda s svojima otrokoma. Kot večina staršev sem tudi jaz do ušes zaljubljena v svoja dva otroka. Otroški svet, predvsem svet majhnih otrok, je pravljичni svet. In otrok te s svojim prisrčnim dojemanjem sveta in življenja hitro potegne vanj. To pa je za odraslo osebo velika sprostitev, saj se s tem da pobegniti iz realnega službenega vsakdana. In glede na tempo, ki ga živimo, ko večji del svojega časa preživimo

ravno v službi, je zame čas, ki ga lahko preživim s svojo družino, tako zelo dragocen.

Imam pa še en ventil za sproščanje, pri katerem si polnim svoje baterije. To je ples, natančneje orientalski ples. Tudi ta mi predstavlja pobeg iz realnega sveta. Lastno pravljico. S tem plesom se lahko popolnoma potopim v čutni, ženski čarobno-mistični svet, v katerem se doživijo vsa življenjska čustva. Ljubezen in strast pa tudi žalost in razočaranje. Zelo podobno kot recimo pri tangu. Če bi Argentince vprašali, kaj je tango, bi vam odgovoril, da tango ni ples, ampak življenje.

Kaj ima ženska kot vodja, česar moški nima, in obratno?

Težko govorim o tem, saj sem na tem delovnem mestu prekrete čas. Zdi se mi edino, da se mora ženska potruditi veliko bolj kot moški, če se želi uveljaviti. Takšen je moj občutek, če je pravilen, pa bodo pokazali čas in izkušnje. Je pa res, da se na tem področju stvari spreminjajo na bolje.

Kakšen cilj si si zadala za prihodnost?

Želim si, da bi bilo vzdušje v našem nadstropju upravne zgradbe prijetno, da bi moji sodelavci zjutraj z veseljem prišli v službo. Želim si, da bi v prihodnosti delo potekalo s čim manj stresa, z dobro voljo in nasmehom. ▣

»S tem plesom se lahko popolnoma potopim v čutni, ženski čarobno-mistični svet, v katerem se doživijo vsa življenjska čustva.«

Otrokom približati realno delovno okolje

Odločitev, kam po osnovni šoli, je za dijaka ena težjih, v času visoke brezposelnosti in vsesplošne krize pa je postala še težja. Tudi starši težko svetujejo svojemu otroku pri izbiri poklica, ker si želijo pri tem upoštevati otrokove želje in poklicne ambicije, po drugi strani pa se soočajo tudi z vprašanjem, kakšna je verjetnost, da se bo njihov otrok z določenim poklicem na koncu lahko tudi zaposlil.

DARJA VODUŠEK VTIČ

FOTO: SRDAN MOHORIC

Praktični prikaz poklica v gradbeništvu

Pri tem je pomembno spremljati predvsem vpliv neposredne okolice, ki danes bolj kot kdaj prej določa aktualnost poklicev. Potrebe delodajalcev so različne in se razlikujejo od potreb, ki so bile aktualne leta nazaj. Zato mora biti sodelovanje med izobraževalnimi ustanovami, gospodarstvom in državo še toliko bolj intenzivno, rezultat tega sodelovanja pa mora biti prilagajanje izobraževalnih programov aktualnim razmeram na trgu, na katerem se trenutno povpraševanje zelo razlikuje od ponudbe.

Pri odločanju za smer izobraževanja gre torej za pomembne odločitve, s katerimi si zastavljamo svojo karierno pot. Velikokrat so takšne odločitve povezane z vprašanjem, ali smo izbrali pravo pot, pri čemer je pozitivno to, da se v zadnjem času spodbuja multifunkcionalnost tudi pri izobraževanju, kar pomeni, da lahko z zamenjavo delovnih mest pridobimo tudi več poklicev.

V Talumu smo letos organizirali že 2. dan praktičnega prikaza poklicev. S tem dogodkom želi-

mo mladim približati realno delovno okolje in jim na ta način olajšati odločitev za nadaljnje šolanje. V Talumu glede na predvidene potrebe po zaposlovanju spodbujamo izobraževanje za srednje poklicno in srednje tehnično izobraževanje na elektro in strojnem področju. Za te smeri vsako leto podeljujemo tudi kadrovske štipendije.

Našemu vabilu se je letos odzvalo večje število mladih in njihovih staršev kot lani in ravno to potrjuje, da je takšen pristop gospodarstva dobra oblika podajanja dodatnih in koristnih informacij, ki jih potrebujejo tako starši kot otroci. Med obiskovalci je bilo kar nekaj takih, ki so bili v Talumu prvič, je pa prišlo tudi nekaj naših sodelavcev, ki so otroke pripeljali v svoje delovno okolje. Morda nekoliko utrujeni, pa vendar večina s pozitivnimi vtisi in polno glavo novih informacij so odhajali proti »kapiji« naše »fabrike«. Verjamemo, da bo kdo od njih v prihodnosti tako odhajal tudi s svojega delovnega mesta, ko bo nekoč postal naš sodelavec. □

Izobraževanje za dvig splošne varnostne kulture

V Talumu smo 25. januarja 2013 gostili skupščino Zveze društev varnostnih inženirjev Slovenije (ZDVIS). Skupščine se je udeležilo prek 30 predstavnikov društev in sekcij. Kot vabljen gost sta bila na skupščini prisotna tudi glavni inšpektor RS za delo Franc Rančigaj in direktor inšpekcije za nadzor varnosti in zdravja pri delu Boris Ružič.

IZTOK TRAFELA

FOTO: ALEŠ MEGLIČ

Pred začetkom skupščine smo udeležence popeljali na ogled Talumovih proizvodnih obratov, nato je sledila še multimedijaska predstavitev podjetja. Vodstvo zveze in vabljen gost sta sprejela tudi predsednik uprave Marko Drobnič in član uprave dr. Zlatko Čuš, ki je pred skupščino v imenu Taluma pozdravil vse udeležence skupščine je, da imamo v Talumu urejen proizvodni proces in sistem varnosti in zdravja pri delu.

Nekaj o zvezi

Zveza društev varnostnih inženirjev Slovenije je zveza, v katero se združujejo občinska, medobčinska in regionalna društva varnostnih inženirjev ter sekcije in deluje na območju Republike Slovenije.

Sodi med stanovska združenja z dolgo tradicijo in združuje prek 850 strokovnih delavcev na področju varnosti in zdravja pri delu. Zvezi društev trenutno predseduje Peter Jančič iz Društva strokovnih delavcev za varnost in zdravje pri delu Ptuj. Ptujsko društvo prek Izvršnega odbora ZDVIS tudi koordinira delo celotne zveze. Zveza društev varnostnih inženirjev si bo tudi v prihodnje z veliko mero angažiranosti prizadevala za nenehno strokovno izpopolnjevanje svojih članov in drugih zainteresiranih za dvig splošne varnostne kulture zaposlenih. Pri tem bo kot doslej sodelovala z državnimi ustanovami, gospodarstvom, šolstvom, Zbornico varnosti in zdravja pri delu ter Fundacijo Avgusta Kuharja za oblikovanje in dvigovanje ravni varnosti in zdravja pri delu v Sloveniji. □

Člani Društva varnostnih inženirjev Slovenije

Kaj nam prinaša novi zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

V začetku februarja smo v Talumu gostili Društvo za kadrovske dejavnosti Ptuj, ki je organiziralo strokovno srečanje na temo modernizacije pokojninskega sistema. Decembra lani je bil sprejet nov Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2), bolj znan kot »pokojninska reforma«, ki smo ga začeli uporabljati 1. januarja 2013. Verjetno je malokdo verjel, da bo zakon res sprejet v spremenjeni obliki, saj se je to za tako »pomemben« zakon zgodilo v relativno kratkem času.

JOŽICA JUNGER
DARJA VODUŠEK

Spremembe je predstavil univ. dipl. prav. Marijan Papež, generalni direktor Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. Predstavitev se je začela s poudarjanjem ciljev, ki naj bi jim sledil ZPIZ-2. Spremenjeni zakon naj bi vzpostavil pokojninski sistem, ki temelji na zavarovanju in je *pravičen, pregleden in posledično tudi finančno učinkovit*. Temeljni cilji so:

- zagotoviti finančno vzdržnost sistema,
- zagotoviti dostojne pokojnine,
- večja preglednost sistema,
- očiščenje pokojninske blagajne.

V nadaljevanju te in naslednje številke Aluminijskega bomo izpostavili nekaj sprememb, ki jih zakon prinaša. Ob tem ne smemo pozabiti, da se že pojavljajo predlogi za spremembe, kar je zagotovo posledica tega, da je bil zakon sprejet na hitro.

Med udeleženci srečanja, med katerimi so bili predstavniki podjetij in sodelavci Zavoda za zaposlovanje, in Marijanom Papežem se je razvila zanimiva ter konstru-

ktivna debata. Zagotovo se bodo pri izvajanju zakona »v praksi« porajala številna vprašanja, ki tudi na tem srečanju še niso bila niti postavljena. Čas bo tudi pokazal, ali bodo z zakonom doseženi temeljni cilji, ki so bili postavljeni. Gre za enega izmed zakonov, ki bo »vplival« na vsakega izmed nas in bo pomembno oblikoval temelje naše jeseni življenja.

V tej številki bomo predstavili spremembe zakona v delih, ki so bili v času priprave sprememb zakona tudi najbolj izpostavljeni, to so spremenjeni pogoji za upokojevanje.

Novi Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ZPIZ-2, ki je začel veljati 1. januarja 2013, je prinesel največ sprememb pri upokojevanju žensk.

Danes predstavljamo pogoje za upokojevanje po novem in nekatere razlike pri upokojevanju med stari (ZPIZ-1) in novim zakonom (ZPIZ-2). Za lažje razumevanje je treba najprej pojasniti nekatere temeljne pojme, kot sta pokojninska doba in pokojninska doba brez dokupa.

Pokojninska doba je zavarovalna doba in posebna doba. V zavarovalno dobo se šteje obdobje obvezne ali prostovoljne vključitve v obvezno zavarovanje in obdobja, za katera so bili plačani prispevki (torej *delovna doba – zaposlitev in dokupi*). V posebno dobo se šteje *čas skrbi za otroka v prvem letu otrokove starosti*, če

v tem času mati ali oče ni bil(a) zavarovan(a) na drugi podlagi, če je bilo otrokovo stalno prebivališče v RS.

Pokojninska doba brez dokupa je obdobje obvezne vključitve v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje (delovna doba – zaposlitev) in obdobja opravljanja kmetijske dejavnosti, vendar brez dokupa pokojninske dobe.

Starostna upokojevanje

V skladu z ZPIZ-2 se bodo pogoji za pridobitev starostne pokojnine za moške in ženske do leta 2020 izenačili.

Ženska in moški se bosta lahko starostno upokojila s **40 leti pokojninske dobe brez dokupa pri starosti 60 let**.

Posamezniki, ki bodo dopolnili **najmanj 15 let zavarovalne dobe, bodo pridobili pravico do starostne pokojnine pri starosti 65 let**. Primerjava pogojev za starostno upokojevanje po ZPIZ-1 (stari zakon) in ZPIZ-2 (novi zakon) je prikazana v tabeli 1.

Postopno dvigovanje do izenačitve pogojev za starostno upokojevanje med ženskami in moškimi je določeno v prehodnih določbah. V obdobju od 1. januarja 2013 do 1. januarja 2019 je torej pridobitev pravice do starostne pokojnine (za žensko in moškega) vezana na dopolnitev **40 let pokojninske dobe brez dokupa (moški)** in po zakonu določeno število let pokojninske dobe brez dokupa (ženska) ter navedeno

starost, kar prikazujemo v tabeli 2.

V prehodnem obdobju od 1. januarja 2013 do 1. januarja 2020 pridobita pravico do starostne pokojnine ženska in moški, če sta dopolnila **20 let pokojninske dobe** in starost, kot je predstavljena v tabeli 3.

Znižanje upokojitvene starosti

Upokojitveno starost za pridobitev starostne pokojnine bo mogoče **zniževati na račun otrok, obveznega služenja vojaškega roka ter zaradi vključitve v zavarovanje pred 18. letom starosti**.

Do znižanja starostne meje na **račun otrok** je upravičena **ženska**, moški je upravičen le, če je užival pravico do nadomestila iz naslova starševstva. Primerjavo med ZPIZ-1 in ZPIZ-2 glede možnosti zniževanja starosti zaradi otrok predstavljamo v tabeli 4.

Do znižanja starostne meje na **račun obveznega služenja vojaškega roka** je upravičen **moški (za 2/3 njegovega dejanskega trajanja)**.

Do znižanja zaradi **vstopa v obvezno zavarovanje pred 18. letom starosti** sta upravičena **ženska in moški (za ves čas trajanja do 18. leta)**.

Znižanje zaradi štetja zavarovalne dobe s povečanjem in prištete dobe

Posamezniki, ki so bili zaradi dela na zdravju škodljivih delovnih mestih, so upravičeni do štetja

ZPIZ-1		ZPIZ-2	
starost	zavarovalna/ pokojninska doba	starost za ženske in moške	zavarovalna/ pokojninska doba za ženske in moške
58	ženska: 38 let pok. dobe moški: 40 let pok. dobe	60	40 let pokojninske dobe brez dokupa
ženska: 61 let moški: 63 let	minimalno 20 let pok. dobe	/	/
ženska: 63 let moški: 65 let	minimalno 15 let zavarovalne dobe	65	minimalno 15 let zavarovalne dobe

Tabela 1: Primerjava pogojev za starostno upokojeitev med ZPIZ-1 in ZPIZ-2

Leto	Ženska				Moški			
	starost		pokojninska doba brez dokupa		starost		pokojninska doba brez dokupa	
	leta	meseci	leta	meseci	leta	meseci	leta	meseci
2013	58	0	38	4	58	4	40	0
2014	58	4	38	8	58	8	40	0
2015	58	8	39	0	59	0	40	0
2016	59	0	39	4	59	4	40	0
2017	59	4	39	8	59	8	40	0
2018	59	8	40	0	60	0	40	0
2019	60	0	40	0				

Tabela 2: Postopno dvigovanje pogojev za upokojeitev med moškimi in ženskami do izenačitve pogojev

Leto	Starost			
	ženska		moški	
	leta	meseci	leta	meseci
2013	61	6	63	6
2014	52	0	64	0
2015	52	6	64	6
2016	63	0	65	0
2017	63	6		
2018	64	0		
2019	64	6		
2020	65	0		

Tabela 3: Starost za pridobitev pravice do starostne pokojnine ob dopolnitvi 20 let pokojninske dobe

Otroci	ZPIZ-1 (stari zakon)	ZPIZ-2 (novi zakon)
	meseci	meseci
1 otrok	8	6
2 otroka	20	16
3 otroci	36	26
4 otroci	dodatek 20 mes. za 4., 5. ... otroka	36
5 ali več	dodatek 20 mes. za 4., 5. ... otroka	48

Tabela 4: Primerjava znižanja starostne meje med ZPIZ-1 in ZPIZ-2

Leto	Leta zavarovanja
2013	19
2014	20
2015	21
2016	22
2017	23
2018	24

Tabela 5: Postopno zviševanje obračunskega obdobja za odmero pokojnine

zavarovalne dobe s povečanjem (benefikacija) in od leta 2000 dalje tudi do prištete dobe (vključeni v Kapitalsko družbo). Na tej podlagi se lahko zniža starost za pridobitev pravice do starostne pokojnine. Znižanje znaša **praviloma toliko mesecev, kolikor jih je tak posameznik pridobil na podlagi štetja zavarovalne dobe s povečanjem in/ali prišteto dobo.**

Odmera starostne pokojnine

Starostna pokojnina se odmeri od **pokojninske osnove**. Leta 2013 se **praviloma izračuna** na podlagi **mesečnega povprečja osnov iz katerih koli za posameznika najugodnejših zaporednih devetnajstih let zavarovanja od vključno leta 1970 dalje**, od katerih so bili plačani prispevki za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Upoštevajo se osnove, **zmanjšane za davke in prispevke**, ki se plačujejo od plače po povprečni stopnji v Republiki Sloveniji. Vsako leto jo določi in objavi minister, pristojen za finance. V prehodnem obdobju se bo obračunsko obdobje za izračun pokojninske osnove podaljševalo postopoma, kar je predstavljeno v tabeli 5.

V naslednji številki Aluminija bomo pisali o pogojih za predčasno upokojevanje, bonusih za nadaljnjo aktivnost ter nekaterih drugih spremembah, ki jih zakon prinaša.

Posebej pa že v tej številki izpostavljamo spremembo, ki je vezana na definiranje poškodbe pri delu.

V skladu s 66. členom novega zakona (ZPIZ-2) je pot na delo in pot z dela izvzeta iz poškodb pri delu. Kot poškodba pri delu se šteje samo, če prevoz organizira delodajalec. □

 Pokojninska družba A, d.d.

Od česa bodo odvisne pokojnine

Pokojninska družba A, spremembe zakonodaje

Pokojninska družba A je januarja pripravila prvo srečanje predstavnikov svetov delavcev in izvršnih odborov sindikatov. Tema srečanja je bilo dodatno prostovoljno pokojninsko zavarovanje. Kot predstavniki ene izmed družb, vključenih v zavarovanje pri navedeni družbi, smo se srečanja udeležili tudi predstavniki iz skupine Talum. Namen srečanja je bil dvojen, seznanitev z novostmi na področju zakonodaje in boljša informiranost zaposlenih o pomenu dodatnega pokojninskega zavarovanja.

VENČESLAV ŠKERGET
FOTO: IZTOK TRAFELA

Konec lanskega leta je začel veljati nov Zakon o invalidskem in pokojninskem zavarovanju (ZPIZ-2), v sklopu katerega je tudi dodatno pokojninsko zavarovanje. Nanj se bomo osredotočili v nadaljevanju.

Dodatno pokojninsko zavarovanje predstavlja vse pomembnejši del socialne varnosti bodočih upokojeencev. Povprečna neto pokojnina znaša danes 57,4 odstotka povprečne neto plače, za ohranitev življenjskega standarda po upokojitvi pa bi potrebovali pokojnino v višini 70 odstotkov neto plače. Dodatno pokojninsko zavarovanje je tako sposobno skupaj z obveznim pokojninskim zavarovanjem zavarovancem zagotoviti primerne pokojnine. Višina dodatne pokojnine bo tako odvisna od višine privarčevanih sredstev, upokojitvene starosti in spola zavarovanca.

Med novostmi na področju dodatnega pokojninskega zavarovanja so tudi te, o katerih pišemo v nadaljevanju.

rovancem omogočal, da so po 10 letih vključitve v dodatno pokojninsko zavarovanje v primeru izstopa iz zavarovanja lahko dvignili zbrana sredstva v enkratnem znesku. Novi zakon to pravico omejuje samo na sredstva, ki so bila vplačana do sprejetja novega zakona, to je do 31. decembra 2012. Zavarovanec bo tudi naprej lahko kadar koli po poteku 10 let od vstopa v zavarovanje dvignil tisti del svojih sredstev, ki jih je imel na računu ob koncu lanskega leta, preostala sredstva pa šele ob upokojitvi. Za sredstva, vplačana od 1. januarja 2013 dalje, novi zakon določa možnost enkratnega dviga samo ob upokojitvi, in to le, če njihova višina ne presega 5000 evrov. V drugih primerih bodo izplačila možna samo v obliki dosmrtnne rente.

Pogoji za pridobitev dodatne pokojnine so po starem zakonu zahtevali starost vsaj 58 let in 10 let dodatnega zavarovanja, za predčasno pokojnino pa starost vsaj 53 let in 15 let dodatnega zavarovanja. V obeh primerih je pogoj tudi upokojitev po obveznem zavarovanju. Novi zakon kot pogoj za dodatno pokojnino zahteva le še upokojitev po obveznem zavarovanju, pri dodatni pokojnini pa ne zahteva več 15 let vključenosti v dodatno zavarovanje.

Vzpostavitev kolektivnega dodatnega zavarovanja. Stari zakon je zahteval, da mora h kolektivnemu zavarovanju pristopiti najmanj 51 odstotkov zaposlenih. Novi zakon določa, da so s sklenitvijo pogodbe o oblikovanju pokojninskega načrta **v zavarovanje samodejno vključeni** vsi zaposleni razen tistih, ki **pisno izjavijo, da**

se jih v zavarovanje ne vključi, kar pa ne velja za že sklenjena zavarovanja. Delodajalec iz zavarovanja lahko še vedno izključi zaposlene z manj kot 12 meseci dela pri njem.

V zaključnem delu srečanja je potekala razprava oziroma izmenjava mnenj in pogledov na dodatno pokojninsko zavarovanje med predstavniki svetov delavcev in sindikatov družb Lek, Mercator, Acroni, Adria Mobil, v razpravi pa so sodelovali tudi drugi udeleženci srečanja. Iz razprave bi lahko povzeli naslednje:

- delavci imajo na razpolago dovolj informacij (intranetna stran Pokojninske družbe A, članki, obvestila za delavce ...) o pomenu dodatnega pokojninskega zavarovanja in poslovanju Pokojninske družbe (naložbena politika, vrste rent ...);
- delavci, ki jim premijo v celoti plačujejo delodajalci, so manj ozaveščeni o pomenu zavarovanja, posledično se tudi manj zanimajo za možnosti, ki jih prinaša dodatno pokojninsko zavarovanje;
- vzroki za izstope iz zavarovanja oziroma dvige denarnih sredstev niso v neobveščeniosti, prav tako ni določenega pravila (starost, izobrazba, socialno stanje ...), najpogosteje se kot vzrok poudarja nezaupanje v ustanove; izstopov iz zavarovanja je več v družbah, v katerih delavci ne sodelujejo pri premiji oziroma so plačniki celotne premije delodajalci;
- pri vključevanju delavcev, ki so izstopili iz zavarovanja, imajo družbe različna pravila oziroma dogovore, delavcem se vključitev ne omogoči več, možna je vključitev ob 50-odstotni participaciji premije delavca ...;
- upokojenec s pokojnino iz obveznega zavarovanja, ki ne bo presegala 1.000 evrov, bo od dodatne pokojnine plačal dohodnino v višini le nekaj odstotkov.

Prav gotovo pa se še vedno premalo zavedamo, da bo dodatno pokojninsko zavarovanje v prihodnje predstavljalo zelo pomemben delež dohodka pri doseganju dostojne pokojnine. ■

Uvedba naložbene politike življenjskega cikla. Pokojninska družba A bo oblikovala tri sklade z različno sestavo naložb. Predvsem mlajši zavarovanci bodo lahko izbirali naložbeno politiko z večjim deležem delnic, vendar v tem primeru ne bo več jamstva donosa. Zavarovanci, ki bodo želeli, da jim sredstva upravljajo v skladu z naložbeno politiko življenjskega cikla, bodo za to podali pisno izjavo. Drugi zavarovanci bodo tudi naprej ostali v skladu z zajamčnim donosom. Zavarovanci se bodo lahko enkrat letno odločili za prenos svojih sredstev v drug sklad.

Enkratni dvigi pri kolektivnem zavarovanju. Stari zakon je zava-

Prvo srečanje predstavnikov svetov delavcev in izvršnih odborov sindikatov

Izbira osebnega zdravnika, Obratna ambulanta Talum

Za Obratno ambulanto Talum želimo pridobiti status referenčne ambulante, hkrati pa bi radi tudi vedeli, kolikšno bo število opredeljenih pacientov v ambulanti, kar je pomembno za sprejemanje novih pacientov. Glede na to, da je dr. Marganova odšla na Medicino dela šele pred kratkim, je večina pacientov v ambulanti še vedno opredeljena za njo.

MOJCA ŽERDIN, DR. MED. SPEC.
FOTO: SRDAN MOHORIC

Tisti, ki boste svojega osebnega zdravnika tudi v prihodnje želeli imeti v Obratni ambulanti Talum, naprošamo, da ponovno izberete osebnega zdravnika. To lahko storite tako, da v Obratni ambulanti Talum podpišete privolitev za dr. Žerdinovo ali pa medicinski sestri poveste, h kateremu drugemu izbranemu zdravniku naj pošljemo vašo zdravstveno kartoteko.

Vljudno naprošamo paciente, da se za osebnega zdravnika odločite v roku 2 mesecev.

Kaj je referenčna ambulanta in kaj to pomeni za pacienta, lahko preberete v prilogi.

Referenčna ambulanta

Prve referenčne ambulante so po vsej Sloveniji začele delati 1. aprila 2011, trenutno deluje 271 tovrstnih ambulant. Referenčne ambulante pomenijo pomemben napredek v timski obravnavi pacientov v ambulanti družinske medicine, pomenijo pa tudi povečano dostopnost prebivalcev do kakovostne in varne zdravstvene oskrbe in skrajšanje čakalnih dob.

Kaj je referenčna ambulanta?

Referenčna ambulanta je naziv za ambulanto družinske medicine z razširjenim timom zdravstvenega osebja: poleg zdravnika in medicinske sestre bo paciente referenčne ambulante spremljala tudi diplomirana medicinska sestra. Ta bo prevzela spremljanje parametrov določenih kroničnih bolezni ter preventivne aktivnosti. Za zdaj bo imel zdravnik diplomirano medicinsko sestro le polo-

vični delovni čas, saj kadrovski in finančni položaj ne dopuščata drugače.

Moj zdravnik ima referenčno ambulanto. Kaj to pomeni zame, za pacienta?

Diplomirana medicinska sestra bo vsem pacientom referenčne ambulante po potrebi svetovala pri preventivnih dejavnostih. S pomočjo vprašalnikov bo svetovala glede dejavnikov tveganja, kot so alkohol, kajenje, visok pritisk, holesterol, depresija. To pomeni, da boste deležni aktivnega presejanja za posamezne vrste kroničnih obolenj in bolniki tudi okrepljene zdravstveno-vzgojne obravnave.

Če ste kronični bolnik z urejeno boleznijo, kot so astma, kronična obstruktivna bolezen in diabetes, bo od sedaj naprej vaše stanje spremljala diplomirana medicinska sestra. Ta bo pozneje, ko bodo pripravljene protokoli, lahko spremljala tudi srčne bolnike, bolnike z bolečinami v križu, tudi nekatere revmatološke in onkološke bolnike.

Ker bodo torej za lažje primere pacientov poskrbeli usposobljeni člani tima posamezne referenčne ambulante, bo zdravniku ostalo več časa za pregled in pogovor z vami takrat, ko boste bolni imeli težave.

Člani tima referenčne ambulante bodo za vas skrbeli tudi na dispanzerski način dela, kar pomeni bolj celostno obravnavo bolnikov.

Vir:

http://www.mz.gov.si/si/mz_zavod/zdravstveno_varstvo/referencne_ambulante/

Fotografije meseca

Popoln skok. Foto: Zdravko Štumperger.

Zimsko jutro. Foto: Zdravko Štumperger.

Sv. Višarje. Foto: Lidiji Kosi.

Kurenti v Talumu

Ponovno je prišel pustni čas, ko smo kurenti vetrovniki iz Etnografskega društva Kidričevo obiskali Talum. Naj se najprej predstavimo. Smo mlado etnografsko društvo, ustanovljeno leta 2012. Člane društva družijo dejstvo, da imamo radi najbolj znan etnografski lik Ptujskega in Dravskega polja – kurenta.

SREČKO BEK

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Skupinska slika s predsednikom Uprave

Sicer pa člane društva združuje prijateljstvo, a ne le v času pusta, temveč celo leto. Že iz imena je razvidno, da smo člani zbrani »iz vseh vetrov«. V društvu je aktivnih 18 članov, sedemnajst kurentov in en hudiček, na predstavitvah pa se nas zbere približno deset kurentov, hudiček in občasno tudi pokač.

Za nastop v Talumu smo bili vnaprej dogovorjeni. Sprejeli so nas Marko Drobnič, predsednik uprave, Dejan Levanič in Darko Ferlinc. Po končanem nastopu in fotografiranju smo navzoče nagovorili ter jim predstavili kurentovo

poslanstvo, ki je povezano s preganjanjem zime in zlih duhov ter prinašanjem vsega dobrega. Prav zato je prihod kurentov dobrodošel vsepovsod – v podjetjih, na kmetijah, pri družinah, saj pomeni njihov prihod srečo, zdravje ter plodno in uspešno leto.

Kurenti našega etnografskega društva upamo, da nam uspe med ljudi prinesiti vsaj nekaj tega poslanstva. Talumu pa želimo, da ugled uspešnega podjetja, kot je trenutno, ponesejo s seboj še nadaljnjih 50 let in več. □

Kreditni, varljivi obliži za riti

ALEKSANDRA JELUŠIČ

FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

nje. Hitro se je namreč izkazalo, da ljudje morajo vse to imeti, saj so le tako lahko srečni, zadovoljni, uspešni, lepi, pomembni, drugačni, posebni. Nihče pa se v tistem hipu ni vprašal, ali imajo vsi ti presežki svoje meje. Izkazalo se je, da je krivulja sreče zelo varljiva. Najprej strmo narašča do določene točke, in ko se obrne na glavo, dobimo znamenitega Billa Gatesa, ki podarja svoj denar v dobrodelne namene, ker ne ve, kako bi ga porabil. Zelo težko je namreč v enem dnevu »zlopati« deset športnih letal. Tudi tega se človek naveliča in v nekem hipu pač spoznaš, da je sreča dvorezen meč, po katerem je nevarno hoditi, če nisi dobro podkovan. In tako se je krivulja sreče marsikateremu Slovencu obrnila na glavo in začela polniti ordinacije psihologov in psihiatrov, ki so pripravili svoje velike robčke, da so lahko brisali krokodilje solze in tolažili nezadovoljne, pri tem pa seveda predano odprli svoje mošnje, da je nekaj kapnilo tudi vanje. Nesrečniki so namreč zelo dober posel. Kaj vse so pripravljene narediti, da bi se odkupili in prikupili sreči in kaj vse so pripravljene plačati! Pa nič ne pomaga. In potem so tukaj še banke, ki ponujajo zadnje rešilno bilje: »Zelo ugoden kredit za vsako rit ali srečo na monetarni razprodaji. Uresničite svoje sanje, mi vas bomo pomagali oskubiti, da vam bodo naposled ostale samo gate. Ker ljudje enostavno včasih ne ločimo med dobroto in oderuštvo. Dobrote ni, oderuhi pa so, in v tem je bistvena razlika. No, naj vam povem zgodbo o tem, kakšna je razlika med srečnim in nesrečnim. Zgodba gre takole: V majhni vasi blizu Ptuja so dolgo vsi srečno živeli in si pomagali. Hotelir je imel svoj mali hotelček, kuhal je slastno hrano. Meso je kupoval pri prijatelju Štefu Mesarju. Štef mu je dal meso na »puf brez obresti. Hotelir mu je bil

Še danes se spominjam, da je moja nona rada poudarjala, da se je pametno zakreditirati samo za stvari, od katerih je odvisna tvoja eksistenca. To so bili časi, ko so ljudje še živeli iz rok v usta, in po tistem so prišli časi, ko sta se poudarjala enakost, bratstvo itd. Vsi enaki, vsi enakopravni. In ker so bili ljudje enaki, ni bilo frustracij, saj nikomur ni nič manjkalo in ni bilo pogojev za primerjavo. Anglija, Nemčija, Amerika pa so bili presežniki, ki so si jih lahko privoščili le izbranci, ki niso bili v naši domeni. Vsekakor je bilo včasih manj izbire, a videti je, da so bili ljudje bolj zadovoljni, srečni in predvsem mentalno zdravi. Potem sta prišla obljubljeni kapitalizem in tranzicija, ki smo jo bučno pozdravili. Na naše prodajne police je prišla čokolada Milka, zavita v svetleč papir, različni pralni praški, ki vsi po vrsti zagotavljajo belino in svežino, pa šamponi sto v enem, pa kozmetika za večno mladost in lepoto in avtomobili za »fajeršenje« in »pederišenje« po slovenskih cestah. Pa ne bi bilo nič hudega, če bi vse to k nam priromalo dobronamerno in osmislilo naše življe-

dolžan 100 evrov, a sta se zmenila, da jih bo vrnil, ko jih bo imel. Mesar Štef je bil dolžan kmetu Lojzu 100 evrov za kravo in tudi z njim je imel enak dogovor. Kmet Lojz je bil dolžan 100 evrov za krmilo trgovcu Hanzeku in trgovec Hanzek je bil dolžan 100 evrov deklici Ani, ki mu je ponujala spolne usluge. Deklica Ana pa je bila dolžna 100 evrov hotelirju za sobo, v kateri sta se občasno pozabavala s trgovcem Hanzekom. V hotel v vasi blizu Ptuja je nekega dne prišel Nemeč Hans z velikim trebuhom in plačal hotelirju 100 evrov, da je lahko bival v hotelu. Ko je hotelir dobil denar, je tekel v mesnico in mesarju Štefu vrnil 100 evrov, mesar je kmetu

vrnil 100 evrov, kmet je vrnil trgovcu 100 evrov in trgovec je vrnil deklici 100 evrov, deklica Ana pa je vrnila hotelirju 100 evrov. In na vasi blizu Ptuja so bili vsi sečni in zadovoljni. Vsi so imeli vse in vsi so mirno in srečno živeli in nihče ni bil »zapufan«. Zdaj pa si zamislite, da so Lojz, Ana, trgovec, hotelir, kmet in Štef bankirji, ki vam vsak za dani kredit zaračuna še obresti. Koliko bi dobili? Na tem mestu začne kaliti majhno seme nesreče, ki se je počasi razraslo čez Slovenijo. Dobili smo torej peščico na glavo obrnjenih nesrečnih bogatunov in veliko, veliko nesrečnih ljudi, ki živijo iz rok v banko. Kdo je v tej državi še sploh srečen? □

REPORTAŽA

Fašenk je pri vsaki hiši praznik

Naš sodelavec Dragan Mikša, Markovčan, zasvojenec s »fašenkom«, kot pravi, veliko svojega prostega časa porabi za proučevanje pustnih navad in likov. Pa tudi za priprave na vsakoletno dogajanje v svoji vasi. Danes nam pripoveduje, kako pusta – »fašenka« dojemajo v Markovcih, ki mogoče bolj kot Ptuj predstavljajo središče pustnega dogajanja na Dravsko-ptujskem polju.

MAG. DRAGAN MIKŠA
DARKO FERLINC
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Pisanja besedila o fašenskih likih sem se lotil na samosvoj, ljudski način. Kot rojenemu, s fašenkomo zasvojenemu Markovčanu mi deljenje svojega mišljenja, podprtega z večletnimi raziskavami na področju etnologije domačega kraja, predstavlja pravzaprav užitek. Vsrka me nevidna sila in me ne pusti nehati pisati do poznih večernih ur.

Za uvodnik sem spisal še nekaj domnev, dognanj, nevezanih na maske in močno vezanih na fašensko dogajanje v Markovcih. K opisu mask jih nisem mogel prilepiti in nastalo je to pisanje. Farni župnik Matej Slekovec je zapisal:

»Zvečer (fašenkove tork) je pri vsaki hiši domač praznik. Nakuha, napeče in napraži se vsega, kar hiša premore. Vsak gospodar povabi svoje ljudi, znance in gostače, kateri si doma kaj posebnega privoščiti ne morejo.«

Kar nehote nas zapis ponese v razmišljanje, da je bil fašenk odlična priložnost za »gostače«, da se najedo dobrot. Z maskiranjem in obdarovanjem mask popravijo svoje zaloge hrane. Klobase in jajca so bili običajni dar, ki ga je večina prejela od gospodinje ali gospodarjev. Temu je sledil štiridesetdnevni post do velike noči,

da je bilo kaj k »žegnu« nesti. Toliko v razmislek bralcu tega besedila. Lahko seveda verjamemo v mističnost likov, v praznovanje pomladi, preganjanje zime ali kaj drugega.

Fašenk se je prvotno dogajal le v tork, šele kasneje se je prenesel še na ponedeljek. Poroke so menda krive za nedelje, za sobote in petke pa sprememba strukture prebivalcev iz kmetov v delavce, zaposlene v tovarnah.

Vse skupaj se s »pokanjem fašenka« začne že na svečnico. Svečnica je zadnji praznik v božičnem času in je na 2. februar postavljen zato, ker se takrat izteče 40. dan po božiču. Po stari judovski navadi je to čas očiščevanja. V katoliški zavesti in tradiciji je to pravi sklep božične dobe. To je dan, ko pospravimo jaslice in prenehamo peti božične pesmi. Poznamo več izrazov za različne dneve, vezane na prehrano v času fašenka. Ko sem bil otrok in je fašenk minil, sem se vedno veselil malega fašenka v četrtek, kot je vedno govorila babica. Nisem je razumel, da se ne smemo maskirati, saj je vendar fašenk. Ime mali fašenk je zato, da se bo meso od fašenske pojedine pojedlo, mi je razložila.

Dolgo sem si belil glavo z izrazoma mastna nedelja in mastna sobota. Dobil sem dve popolnoma različni razlagi. Prva govori o tem, da so se v soboto in nedeljo že začeli pripravljati na fašenk. Kuhali in pekli so predvsem mastne kose mesa in pustili, da se je vse skupaj do fašenka ohladilo. Iz skuhe so naredili kislo juho. Včasih je bila hrana precej večja vrednota kot danes.

Po drugi, verjetnejši različici izvirata imeni iz porok, ki so se v največji meri zgodile ravno na mastno nedeljo. Priprave – peka pa tudi že dan prej.

Se sploh zavedamo, kako bogato dediščino so nam zapustili predniki? Najverjetneje ne. Z maskami rastemo in živimo. Zdi pa se nam, da je vse dogajanje kar nekaj samoumevnega. Tako bogatega dogajanja, kot ga srečamo v Markovcih, ni nikjer. O tem začnemo razmišljati šele, ko nam to povedo drugi. Toliko različnih mask na tako majhnem območju, ki imajo

vsaka svojo sporočilno vrednost! Povzemam zapise dveh res eminentnih avtorjev:

Neka posebnost so pustni običaji Markovčanov. Fašenk se slavi kot naroden praznik. (Matej Slekovec, farni župnik in zgodovinar)

Pred 30 leti (čas pred drugo svetovno vojno) so mi pravili učitelji iz tega okoliša, da je bilo v šoli teden dni pred pustom resno delo nemogoče. Otroci so bili skrajno raztreseni. Na pustni ponedeljek pa sploh nikogar ni bilo v šolo. (Niko Kuret, Maske slovenskih pokrajin)

Za Markovčane fašenk ostaja »naroden praznik«. Markovčanom ogromno pomeni, znamo se ga veseliti in prenašati njegovo sporočilo na zanamce. In le to je pomembno. Nenazadnje nas gostoljubnost domačinov, ki vsako leto velikodušno pogostijo maske na svojih dvoriščih, prepričuje, da se fašenk razvija v pravo smer. □

Dragan Mikša na fašenk v Markovcih

Markovška pustna povorka

»Se sploh zavedamo, kako bogato dediščino so nam zapustili predniki?«

DOBRODELNOST

Letošnja obarjada

V soboto, 9. februarja, je na dvorišču ptujske kleti potekala že 8. obarjada, dobrodelna prireditev kluba Lions. Na njej so znani Ptujčani kuhali piščančjo obaro in pri tem zbirali prispevke za ljudi, ki so potrebni pomoči.

DARKO FERLINC

FOTO: SRDAN MOHORIC

Kljub sneženju se je prireditve udeležilo veliko število Ptujčanov in okoličanov. Letos jo je obiskal celo predsednik države Borut Pahor. Med drugim se je zadržal tudi ob našem kotlu.

Ja, tudi talumovci so se udeležili obarjade. Letos so nas predstavljali zaposleni iz Revitala in restavracije Pan. V naši ekipi so sodelovali Andreja Kokol in

Dani Vrbnjak iz Revitala ter Vlado Pignar, Franci Roškar in Zlatko Voglar iz restavracije Pan. Po dobri uri kuhanja so na kocu dosegli 4. mesto. Ni slabo, saj je sodelovalo okoli 20 ekip. Ni pa važno tekmovanje. Mnogo bolj važni so druženje, dobra volja in dobrodelnost. Tega pa je bilo na pretek. □

Talumova ekipa s predsednikom republike Borutom Pahorjem

OBISKI

Talum še vedno zanimiv za obiskovalce

Kar navajeni smo že, da nas obiskujejo ljudje, si ogledujejo našo proizvodnjo in poslušajo predstavitve o naši zgodovini, tradiciji, proizvodnem procesu itd. Obiskujejo nas vse leto.

DARKO FERLINC

Prihajajo različni obiskovalci iz Slovenije in tujine. Po večini so to osnovnošolci, dijaki in študenti. V Talumu smo še eni redkih v Sloveniji, ki imamo kaj pokazati, zato zelo radi pridejo. Prihajajo pa tudi drugi, gasilci, društva, urad-

niki, zaposleni drugih podjetij ... In kot vedno, vsi odidejo zadovoljni in presenečeni nad urejenostjo Taluma.

Letos smo v Talumu sprejeli okoli 960 obiskovalcev. Številka okoli 1000 je že kar standardna. Posebej

bi izpostavil skupino študentov iz Achna v Nemčiji. Gre za njihovo metalurško fakulteto IME. Na svoji več kot štirinajstdnevni turneji po Srednji Evropi so si med drugim izbrali tudi Talum. Mislim, da smo na to lahko celo malo ponosni.

Druga skupina, ki bi jo rad omenil, je skupina »študentov« tako imenovane univerze za tretje življenjsko obdobje s Ptuja, ki na predavanjih poslušajo umetnostno zgodovino. Skupinsko so si prišli ogledat razstavo, ki smo jo postavili v sklopu EPK, tj. razstavo Uf, industrija! Vodil jih je naš nekdanji sodelavec Ivo Ercegovič.

Vedno se posebej posvetimo otrokom iz naše okolice, torej učencem osnovnih šol Kidričevo in Cirkovce. In mislim, da je tako tudi prav.

Vsako leto pa naletimo na nekakšen interes predvsem študentov metalurgije, kemije in mogoče še koga, da bi bili v Talumu prisotni pri proizvodnem procesu v elektrolizi, v livarnah, laboratoriju ali kje druge. Veljalo bi torej razmisliti o takem sodelovanju med fakultetami in Talumom.

Še naprej bomo obiskovalcem naše tovarne posvečali veliko pozornost, saj so tudi oni tisti, ki pomagajo razvijati naše dobro ime. □

OBIČAJI

Düh

Najbrž ste opazili obesek iz barvastega papirja, ki je v pustnem času visel izpod stropa v recepciji upravne zgradbe. Prinesel ga je mag. Dragan Mikša, velik poznavalec ljudskih običajev na Ptujskem polju. Imenuje se duh ali po prleško düh.

Kaj pomeni?

Ustvarjanje spretnih ženskih rok je staro več kot sto let. Düh je

sprva služil kot okras na porokah, ki so bile le v času med božičem in pepelnico. Kasneje so to ročno delo iz krep papirja prenesli tudi ven iz kmečkih izb. Danes jih prepoznavamo kot okrasje predvsem v času »fašenka« (pusta). Za tako ustvarjanje je potrebnega veliko znanja, truda in predvsem časa. □

DARKO FERLINC, DRAGAN MIKŠA

FOTO: SRDAN MOHORIC

Düh

Predstavitev poklicev Kurenti v Talumu

FOTO: SRDAN MOHORIC

Pust

Najbrž je odveč pisati o pustnih šemah, ki vsako leto v Talumu naredijo pravo pustno vzdušje. Letos jih je bilo mogoče malo manj kot lani, bile pa so originalne in zato jim vsaka čast. Lepo jih je bilo videti.

FOTO: DARKO FERLINC

Talumovi godbeniki na pustni povorki

DARKO FERLINC
FOTO: BARBARA MOHORIČ

Ptujske pustne povorke so se udeležili tudi naši godbeniki. Oblečeni v oranžne bunde in s srebrnimi čeladami na glavi so korakali po ptujskih ulicah. Letos smo se nekako (pre)pozno spom-

nili na sodelovanje v povorki. Temu primerne so bile tudi maske. Drugo leto bo treba to urediti mnogo prej in se našemiti tako, kot se spodobi za naše godbenike in tudi Talum. ▣

Tam, kjer si ti,
ni sonca in ne luči,
le tvoj nasmeh
nam v srcih še živi.

Nihče ne ve,
kako boli,
ko se zavemo,
da te več ni.

Zahvala

Ob nenadni izgubi dragega moža, očeta, dedka, tasta, svaka in strica

Sava Sajiča,
upokojenca Taluma,

se iz vsega srca zahvaljujem vsem, ki ste nam, najbližjim, v teh žalostnih trenutkih stali ob strani in čutili z nami.

Iskrena hvala tudi vsem, ki ste se udeležili zadnje slovesnosti in delili z nami bolečino ob izgubi drage osebe.

Hvala vsem, ki ste darovali sveče in cvetje, sindikatu Taluma za darovane sveče in odigrano Tišino, sekciji kegljačev Društva upokojencev Kidričevo, Društvu invalidov Kidričevo, Društvu

invalidov Ptuj, podjetju Silkem, ter sindikatu Slovenske vojske in Policije za pomoč, darovano cvetje in sveče.

Hvala pevcem za odpete pesmi in govorniku Edvinu Avblju za izrečene ganljive besede.

Žalujoci: žena Štefka, sinova Miloš in Damir z družinama ter hčerka Sladana

Range Rover se postavlja z aluminijem

Vrh ponudbe britanskega izdelovalca prestižnih avtomobilov SUV je zaradi izdatne uporabe aluminija lažji.

**HTTP://WWW.RTVSLO.SI/ZA
BAVA/AVTOMOBILIZEM/RAN-
GE-ROVER-SE-POSTAVLJA-Z-
ALUMINIJEM/289546**

FOTO: [HTTP://WWW.CARICOS.COM/](http://www.caricos.com/)

Range Rover, ki bo k prvim kupcem pripeljal na začetku leta 2013, kljub sodobnejši obliki in novejši tehnologiji ostaja zlahka prepoznavna ikona.

Konstruktorji britanske znamke trdno verjamejo, da jim je uspelo ustvariti avtomobil, ki bo uspešno nadaljeval dolgoletno tradicijo. Četrta generacija naj bi utrdila sloves najprestižnejšega med SUV-ji najvišjega razreda, kljub samozavesti pa pri Range Roverju ne stavijo le na subjektivno dojemljiv sloves, ampak izpostavljajo tudi tehnologijo.

Med najzanimivejšimi novostmi nove generacije je brez dvoma karoserija iz aluminija, ki je za 39 odstotkov lažja od dozdajšnje. V praksi to pomeni kar 420 kilogramov lažjo karoserijo, shujševalna kura pa dobro vpliva na zmogljivosti vozila in predvsem nižjo

porabo goriva oziroma manj izpustov ogljikovega dioksida.

Več aluminija so uporabili tudi v podvozju, ki je sicer ohranilo »terenske zmogljivosti«, hkrati pa z novim vzmetenjem zagotavlja udobnejše premagovanje asfaltiranih cest, tudi tistih za malce višje hitrosti. Nenazadnje bo novinec na voljo le z motorji iz višjega zmogljivostnega razreda, saj napovedujejo bencinski osemvaljnik V8 in dva dizelska agregata, osemvaljnik in šestvaljnik.

Podrobnejše tehnične podatke in cene bodo izdali neposredno pred avtomobilskim salonom v Parizu, ko bodo tudi začeli sprejemati naročila. Prvi primerki naj bi h kupcem pripeljali na začetku prihodnjega leta. □

Revital

vse za vrt, okolico in urejen dom

Aluminij,

odličen tudi v kulinariki

Ponujamo solate in konopljeno olje.

T 02 7990 792
E nevenka.pulko@talum.si
www.revital-vrtnarstvo.si

KRIŽANKA

SLOVARČEK: LESAGE – francoski pisatelj (Alain-Rene, 1668–1747), ABRI – prazgodovinsko zatočišče pod skalnim previsom, LEVEL – preklonni nivo logičnih vezij, CANTUS – petje, melodija v srednjeveških večglasnih skladbah, NGANASANI – sibirsko nomadsko ljudstvo, Samojeji, OMBER – riba iz sredozemskega morja, črnjel, LEIS – srednjeveška ljudska duhovna pesem v nemškem jeziku.

				SESTAVIL: JANKO ŠEGULA	KRAJ NA OTOKU KRKU	ANTIČNO RACUNALO	DRUŽINA ŽUŽKODJEV	ALUMINIJ	PRIPRAVA, KI DAJE, ODDAJA ZVOK	RAVNILO	KIS, JESIH			
				REKA V ARIZONI (ZDA)				HUDOBIJA						
				ZATOČIŠČE POD SKALNIM PREVISOM				ZUNANJA PLAST SADEŽA						
														
ALUMINIJ	SLOVENSKI NOVINAR (FRANČEK)	AMERIŠKA PISATELJICA (FERBER, 1887-1968)	TEKAČ SMUČARSKEGA BIATLONA ADJEKTIV										FRANCOSKI PISATELJ (ALAIN RENE, 1668-1747)	JOHN HUSTON
POVEST SIMONA JENKA														
TOVARNA POČITNISKIH PRIKOLIC IZ NOVEGA MESTA						OBDOBJE V ZGODOVINI ZEMLJE	VELIKA POJEDINA, GOSTIJA STAR IZRAZ ZA PORODNIŠTVO				HARMONIKA PREBIVALEC BODRIŠNE VASI			
BREZ-ALKOHOLNO PIVO				PREKLONNI NIVO LOGIČNIH VEZIJ						ŠTEVILO BITOV NA SEKUNDO MESTO V ŠPANJI				BRKATI OREL
VELIKA POSODA ZA KOPANJE, BANJA				SLOVENSKI BOREC ZA JUŽNO MEJO SLOVENSKI LITERARNI MECEN (ZOIS)										
				EDO ŽITNIK	CELJE MELODIJA V SREDNJEVEŠKIH SKLADBAH			SLOVENSKI NOVINAR NA POP TV (JANEZ)	REKA V ITALIJI, ADIŽA SUHA REČNA STRUGA					
				NAMESTNIK GUVERNERJA										
				SIBIRSKO NOMADSKO LJUDSTVO OMEJEN OKOLIŠ									DALJŠA OBLIKA IMENA FRANC	
ANGLEŠKI GLASBENIK (ENO)						ŠOLSKA OCENA ROBERT FISCHER				ŠTEFAN FALČ LEŠENA SKLEDA IZ KATERE JE VEČ LJUDI HKRATI				
REKLO, PREGOVOR				TRTNIČAR AMERIŠKA IGRALKA (MARILYN, 1926-1962)										
EMILE VERDET			MUSLIMANSKI TEOLOG VODA V TRDEM STANJU						POKRAJINA V VIETNAMU MORSKA RIBA, ČRNJEL				HRVAŠKO MESTO OB IZLIVU KOLPE V SAVO	
VELIKA KAŠČA						VKOPAVANJE SLOVENSKA PESNICA (MAJDA, 1954)					UM, RAZUM KRATICA BIVŠE JUGO-SLOVANSKE VOJSKE			
VOJAŠKI VOZ, PRATEŽ					KAREL OŠTIR SLOVENSKA PISATELJICA (PEROCI)			KRAJ PRI SEŽANI ČLOVEŠKI ZAJEDALCI						
								REKA V ŠUMADIJI PETER ŽONTA		SREDNJEVEŠKA DUHOVNA PESEM RIMSKA ŠEST				
				DEKORATERKA, OKRAŠEVALKA										
				2. IN 1. VOKAL		KRAJ V POLJANSKI DOLINI Z OBUTVENO INDUSTRIJO					TIBETANSKO GOVEDO			

Revital

vse za vrt, okolico in urejen dom

Prihaja 8. marec, dan žena.
Obdarite svoje najdražje s cvetjem.

T 02 7990 792
E nevenka.pulko@talum.si
www.revital-vrtnarstvo.si